

حمایت تاجران از احیای میراث عثمانی در ترکیه

علی ارغون چنار از محققانی است که سالها در زمینه تصحیح متون عثمانی به تحقیق و تصحیح پرداخته است و در این باره کتاب هایی چون اسناد سلطانی (اسناد آرشیو عثمانی در باره ایران) را با همکاری علی موجانی و محمد علی کاظم بیکی و اسناد تاریخی بیت المقدس (۲۰۱۲) را تصحیح کرده است. این پژوهشگر در گفت و گو با مرکز پژوهشی میراث مکتوب وضعیت نسخه شناسی را در کشور ترکیه رو به رشد ارزیابی می کند و می گوید: در سالهای اخیر بسیاری از آثار خطی مرمت شده و دستیابی به نسخه های خطی برای غیر ترک زبانان بسیار آسان شده است.

برای آغاز کمی درباره نسخه شناسی و جایگاه آن در کشور ترکیه صحبت کنید؟

نسخه شناسی در سال های اخیر در ترکیه اهمیت بسیاری پیدا کرده، زیرا دولت فعلی به میراث عثمانی بسیار اهمیت می دهد و برای دیجیتال سازی نسخه های خطی نیز هزینه های زیادی کرده است به صورتی که در سالهای اخیر تمامی نسخه های خطی به صورت دیجیتال درآمده و متخصصان، فهرست هایی از نسخه های خطی را تهیه و چاپ کرده اند و خوشبختانه در سی دی هایی عرضه می کنند. همچنین بسیاری از آثار خطی در سالهای اخیر مرمت شده و دستیابی به نسخه های خطی برای غیر ترک زبانان بسیار آسان شده است. چند سالی است مؤسساتی به وجود آمده اند که به چاپ نسخه های خطی مبادرت می ورزند و این مؤسسه ها در دو سال اخیر بسیاری از کتاب های خطی را به صورت افست به چاپ رسانده و تا به حال نیز سی نسخه چاپ کرده اند و در برنامه های خود چاپ صدها نسخه را در دستور کار قرار داده اند.

در حال حاضر بسیاری از کتابخانه ها در کشور ترکیه مانند کتابخانه ایاصوفیا هستند که نسخه های خطی فراوانی در آنها وجود دارد که توسط بسیاری از پژوهشگران فهرست نویسی شده است. این وضعیت در سایر کتابخانه ها چگونه است؟

در میان کتابخانه ها، کتابخانه سلیمانیه از نظر دارا بودن نسخه خطی فوق العاده و یکی از بهترین کتابخانه ها در زمینه میراث خطی است. مجموعه های کوچکی از نسخ خطی نیز در آناتولی است که کارشناسان در حال جمع آوری آنها هستند تا در کتابخانه های استانبول و آنکارا گردآوری شود.

اگر بخواهیم مقایسه ای میان ایران و ترکیه داشته باشیم، کدام یک در زمینه نسخه شناسی و تصحیح نسخه های خطی فعالیت بیشتری را انجام داده اند؟

متأسفانه در ترکیه مشکلی وجود دارد و آن این است که الفبای ما در سال ۱۹۲۸ تغییر کرده است و بعد از آن در زمان ترکی تمایل داشتند این الفبا ساده تر شود، ولی متأسفانه ساده تر نشد و به این دلیل که از سال ۱۹۵۰ نسخه ها برای ما شناسایی نشده است. اما در ایران این اتفاق رخ نداده است و در زمینه نسخه شناسی، پیشرفت های زیادی به دست آمد. در سالهای اخیر در ترکیه متخصصان زیاد جوانی تربیت شدند و به همین به دلیل من خیلی امیدوارم. دولت نیز در این زمینه سرمایه گذاری کرده و حمایت های بسیاری می کند و وضعیت نسخه شناسی در ترکیه بسیار امیدوارکننده است. البته این فهرست ها را باید در سی دی جمع آوری کرد.

اگر امکان دارد کمی درباره پیشرفت هایی که کشور ترکیه در سالهای اخیر در زمینه فهرست نویسی به دست آورده است صحبت کنید؟

ترکیه در سالهای اخیر به موفقیت های زیادی در این زمینه دست یافته و فهرست هایی را منتشر کرده است. در کتابخانه سلیمانیه مجله هایی است که در این زمینه بسیار کار می کنند و کتابخانه دایرة المعارف ترکیه کتاب هایی بسیار خوبی را در این باره چاپ کرده اند. کتابخانه سلیمانیه به احیای میراث عثمانی اهمیت زیادی می دهد و برخی مؤسسات، کرسی زبان ترکی استانبولی تشکیل داده اند و برخی تاجران نیز به این موضوع کمک می کنند؛ برای مثال کتابخانه امیری ۲۰ هزار نسخه خطی دارد که فهرست نشده و مؤسسات مردمی هزینه فهرست کردن آن را بر عهده گرفته است.

به عنوان پرسش پایانی تا چه اندازه در کشور ترکیه به تصحیح نسخه های خطی به صورت علمی نگاه می شود و این موضوع به دانشگاه های آن کشور راه یافته است؟

تصحیح و فهرست نویسی نسخه های خطی عموماً خارج از دانشگاه ها انجام می شود و دانشگاه ها برای این موضوع چندان هزینه نمی کنند و خود دولت بخش اعظم مرمت آثار عثمانی را تقبل می کند.

منبع: موسسه پژوهشی میراث مکتوب